

CASTELLS CATALANS

BEDORC

Nom del castell: Bedorc o castell de la Ventosa

Data de construcció: segle X

Municipi: Piera

Comarca: Anoia

Altitud: 333 m

Coordenades: E 394214.4, N 4595422.8 (ED50 UTM 31N) Longitud: 1° 43' 53.02" Latitud: 41° 30' 5.764" (GPS)

Com arribar-hi: sortint de Piera per la carretera BV-224 en direcció a Masquefa hi ha una rotonda on hi ha un indicador que detalla «Castell de la Ventosa». Seguir sempre els indicadors del castell en direcció S.O. travessant urbanitzacions.

Els orígens

El topònim Bedorc determina molt probablement una ocupació dels anomenats Bitúriges, un grup tribal cèltic procedent del nord de França, que n'origina el nom inicial, Bedorg (i després Bedorch, Badorch, Badorc, el Badorc i, ara, el Bedorc), encara que els vestigis més antics del territori, avui destruïts, i que es troben a la riba dreta del riu Anoia, daten del neolític comprès entre 3500 i 2500 a.C.; es tracta d'explotacions agrícoles en camp de sitges a la carena de la Guitza.

De forma casual s'han anat trobant, esparses pels voltants del poble, diverses sepultures d'inhumació en caixa de lloses, pertanyents a l'època altmedieval (segle VI aproximadament), però no se'n sap gairebé res més i és que, apart d'un jaciment al castell de Cabrera de ruïnes romanes i unes minses restes a Sant Jaume, amb la decadència de l'imperi s'acaben per un bon temps els senyals visibles de petjada humana a la zona. Amb les successives invasions bàrbares i musulmanes aquest territori, fronterer entre els dominis de l'emperador Carlemany i l'Àndalus, restà gairebé despoblat. Com escriu en Ramon Morales, en el llibre sobre el riu Anoia, durant gairebé dos segles les seves ribes foren terra de ningú. Ni cristiana ni sarraïna...

En acabada aquesta època, que deixarem certament indefinida, ens arriba la construcció del castell, o sigui, la fortalesa o torre del

Bedorc, mal anomenada castell de la Ventosa. Aquesta edificació del segle X, declarada bé cultural d'interès nacional, forma part de les forteses i torres de defensa destinades al control militar de la vall. A manca de més dades, caldria anomenar-la torre del Bedorc (també se n'ha dit castell del Parellada) i és que, en si mateixa, és plena de confusions d'identificació i nomenclatura, i mereix, abans que es faci malbé, un capítol i estudi apart d'aquest resum, per la seva interessant complexitat.

Primers documents escrits

A partir del segle XII, el Bedorc es trobava sotmès a les rendes dels comptes de Barcelona i el seu paisatge va començar a definir-se més o menys com ara veiem els seus entorns, amb la implantació de vinyes, camps de cereal i oliverars, feixes de regadiu vora la riera, la cria d'aviram i la construcció d'un important molí fariner (*casale molendinorum*) ubicat a un indret mencionat com a Sussisa. Aquestes rendes eren supeditades a cura dels anomenats batlles, com ho van ésser l'Enric o en Ramon d'Apiera, els quals exercien d'administradors o recaptadors dels dominis reials i originaven no poques tensions amb els esforçats vilatans bedorquins. Del molí fariner, per exemple, en queda constància que el compte gaudiria de la meitat dels drets de mòlta. En aquells moments les activitats riberenques esmentades comportaren, per

afinitat i proximitat, que el poble s'apropés més a Cabrera i fins i tot a Capellades, que a Piera.

El 1188, en Guerau i n'Arsendis de Bedorc, marit i muller, varen fer donació als monjos de Sant Cugat de la seva *fortitudine* i l'església de Sant Miquel (avui desapareguda) feta construir per les primeres famílies que trobem documentades els anys 1143 i 1160: les de Bernat Marcucii i de Guillem de Bedorc. No gaire més tard començaren a edificar-se les primeres masies algunes de les quals encara resten dretes però molt transformades pel transcurs dels segles: Ca l'Enric, Can Parellada, Ca l'Olivé, Can Ferrer i, molt probablement també, Cal Valls... els propietaris d'aquestes masies ho eren també de terres rústiques i de conreu explotades per pagesos sota cens. En Pere Parellada consta en documents que daten del 1200, exercint com a testimoni de la consagració de l'església de Piera. Els Parellada han mantingut el cognom a través dels temps (la darrera propietària en dur-lo fou Maria Gallego Parellada, que morí a la segona meitat del segle XX).

Període baixmedieval fins al 1500

Les tibantors i enfrontaments s'accentuaren per l'ús de l'aigua a causa de l'escassetat de cabals (molt normal a l'Anoia on s'alternen les severes rierades, com la de 1344, amb períodes de gran sequera) i la història del poble s'endinsà en un període de males collites que tanmateix no comportaren una reducció dels censos ni de la pressió fiscal. La pesta negra que afectà tot Catalunya el 1348 acabà

d'empitjorar la situació, amb abandons de conreus, fre de l'activitat econòmica i descensos de la població. Ens comenta l'arqueòleg Guillem Romeu que els darrers personatges documentats amb el cognom del Bedorc es troben en el Dietari de l'Antich Consell de Barcelona: allí s'inscriu en Berenguer Badorch, com a un home d'armes defensor del Portal Nou l'any 1390, l'Antoni Badorch, un picapedres, posteriorment també armat, i en P. (Pere?) Badorch, corredor d'orella, condemnat a presó perpètua per heretge, l'any 1488. A partir del 1500 dels portadors del cognom ja no se'n sap res més i, avui, ja no queda ningú que se'n digui.

L'especificitat del Bedorc torna a fer-se palesa el segle XIV amb la definició territorial de quadra, és a dir, com a districte especial dins el terme d'un castell centrat en una torre, tal com hem vist que posseeix el poble. L'historiador Flocel Sabaté ens fa veure que, en aquells temps, el Bedorc tot i tenir força lligams socioeconòmics amb Piera, la seva identitat i singularitat termenal també n'era ben nítida a causa de la seva unitat castral.

El terròs

Durant els segles que continuaren el XV, de l'aspecte del Bedorc se'n sap allò que es manté d'aquella època: les masies i el molí. Als masos que ja existien, se n'hi afegiren poc a poc, i en diferents èpoques, d'altres com el de la Ventosa (amb referències d'abans del 1500), el Priorat de la Costa i la seva petita església, sobre el 1600, i a l'altra banda del riu, Can Torres, Can Torres del Molí, Can Piqué, Can Codony i, ja a finals del XVIII, Can Borràs. La població anava augmentant lentament i el pagès (sempre arrendatari d'una part de les terres que envoltaven les masies) vivia del cereal, la vinya i molt significativament de l'hort amb l'aprofitament del curs de l'aigua, tot i que les rierades s'encarreguessin de tant en tant a malmetre-ho tot plegat: la del 1584 arrasà tot el que va poder i en vingueren d'altres memorables com la de 1740, la de 1788, la del 1790, i un parell de dimensions esgarrifoses: la de 1792 i, especialment, l'aiguat de Sant Bartomeu, el 24 d'agost de 1842.

Els conreus de les vinyes s'establien a rabassa morta, és a dir, amb contractes enfiteùtics signats pel propietari i el pagès que duraven fins a la mort dels ceps plantats. Aquesta pràctica va consolidar un certa puixança econòmica fins als voltants del 1890 en què la plaga de la fil·loxera arribà al Bedorc, matant totes les vinyes i encetant una crisi agrària sense precedents: els propietaris van considerar els contractes extingits i va començar un llarg enfrontament jurídic amb els pagesos, fins que s'aconseguien nous contractes de renovació automàtica, que conveniren al pagès i no qüestionaren els drets de l'amo.

A cavall entre les darreries del segle XVIII i començaments del XIX es va perfilant el petit nucli urbà que s'acabà d'urbanitzar l'any 1910, tal com certifiquen els llibres de plens

de l'Ajuntament de Piera; i el 1928, en Josep Maria Munné Orpí va concebre la portada d'aigües al poble el qual, en agraïment, l'hi dedicà un carrer. El nucli és agrupat en vuit carrers formats per cases unifamiliars de dos o tres pisos, inicialment construïdes amb materials clàssics de país de secà: teula i tàpia i que, pràcticament totes, conserven encara intactes els cellers i el cups, l'ús dels quals, en temps no llunyans permetien vins de collita molt personals que recollien els carreters per tal d'ésser distribuïts als mercats de les capitals

Autor: Joan Romeu

extret parcialment de web: <http://www.elbedorc.com/historia/text.htm>

Jordi Gironès Vilardebò
juny de 2010

